

Організація навчально-виховного процесу в авторських школах

С.Т. Шацького та О.А. Захаренка.

Зміни в соціальному, політичному та культурному житті України вплинули перш за все на розвиток національної системи освіти, що в свою чергу передбачає впровадження нових способів якісного вдосконалення навчально-виховного процесу підростаючого покоління. Важливим та актуальним у пошуку ефективних підходів навчання і виховання є звернення та переосмислення провідних ідей та досвіду прогресивних педагогів минулого у сфері організації навчально-виховної роботи. Адже, успішне становлення освіти на сучасному етапі, на наш погляд, залежить від поєднання знань і умінь минулого та прагнень і навичок сьогодення.

Чільне місце у пошуках оптимальної організації навчально-виховного процесу молоді посідає авторська школа, розроблена конкретним педагогом чи творчим колективом [1, с.8]. На протязі ХХ століття було створено багато авторських шкіл відомими видатними педагогами. Особливої уваги привертають школи С.Т.Шацького - школа –колонія «Бодрая жизнь» (Росія), О.А. Захаренка – «школа – толока», «школа-родина» (Україна). Ці школи позначилися схожими новаторськими підходами в навчально-виховній діяльності, а саме значенням гурткової і позакласної роботи, що спонукало вихованців до творчого удосконалення, розвитку, збагачення новими знаннями та навичками.

Новаторство С.Т. Шацького полягало у теоретичному обґрунтуванні соціальної ролі школи 20-х років. Визначаючи методологічні підходи до організації взаємодії школи з оточуючим середовищем, він підкреслював, що може існувати тільки фактична єдність школи і середовища, тобто організація цілісного виховного процесу у середовищі. Школа, на думку видатного педагога, має справу з конкретною дитиною і повинна давати їй знання, що мають конкретний життєвий зміст. Але виховання людини - це процес, що має суспільні цілі, мету і, звичайно, школа - не єдине місце, де формується і набуває соціального досвіду особистість.

На думку педагога, організація навчально-виховного процесу має орієнтуватися на всебічний, гармонійний розвиток дитини в умовах організованого навчально-трудового колективу.

Головна ідея С.Т. Шацького полягала у створенні центру, який задовольнив би усі дитячі потреби, оскільки на його думку, між основними сторонами дитячого життя - фізичною працею, грою, мистецтвом, розумовим і соціальним розвитком дитини – існує зв'язок та постійна взаємодія, і де зміна в одному напрямку (це стосується форм дитячої діяльності та їхньої організації) викликає відповідні зміни в іншому [5, с. 297-298].

С.Т. Шацький та очолюваний ним педагогічний колектив спільно з дитячим колективом домоглися високої результативності. Так у Школі – колонії «Бодрая жизнь» суттєвими були питання дитячого самоуправління, естетичного виховання та цікаво організована праця. Поряд із звичайною школою існували і робітничі майстерні, де вихованці отримували спеціальність. Педагог вважав, що дитяча організація стає міцною, оскільки вона пов'язана із життям суспільства, і тільки така організація може сприяти виникненню інших навчально-виховних закладів...[4, с. 260-261].

Талановитим послідовником ідей С.Т. Шацького можна вважати українського педагога 60 - 80-х років О.А. Захаренка, директора Сахнівської середньої школи Черкаської області. Авторська ідея полягала у створенні унікальної навчально-виховної системи – «школи – толоки», «школи – родини», школи, життя якої тісно переплітається з історією та життям села. О. А. Захаренко разом із дітьми та їхніми батьками створив сільську школу-комплекс, яка забезпечувала розвиток учня не гірше в порівнянні з міськими школами. Застосував методи народної толоки при побудові школи. У школі, завдяки спільним зусиллям батьків і громадськості, були побудовані навчально-спортивний комплекс, танцювальний зал, ігрові кімнати, басейни, культурно-музейний центр, обсерваторія, започаткована шкільна багатотиражна газета та робота шкільного телебачення – все це існує і зараз. «Школа - це маленька держава, - писав Олександр Захаренко. - Вона не може існувати без ідеї, задуму, що захоплює дітей, учителів і батьків.

Якщо така ідея зникає й не народжується нова, горе тій установі, школі, державі, бо вона деградує, зупиняється у своєму розвитку. В ній безцільно жити, в ній нудьга і немає прогресу» [3, с. 118].

Педагогічна діяльність О.А. Захаренка полягала у вихованні сконцентрованому на дитині, з усіма її проблемами, інтересами, прагненнями. Педагог неодноразово виступав за сприяння та допомогу допитливим творчим дітям. На його думку, потрібно виховувати особистість, яка здатна не лише мріяти, а й утілити мрію в життя [2, с.44].

Новаторство О.А. Захаренко полягає у створенні педагогічної системи направленої на досягнення та реалізацію певної ідеї, мети, яка об'єднує всіх учасників навчально-виховного процесу. Такий підхід – виховання школярів у процесі реалізації захоплюючої, але конкретної мети – забезпечував комплексне вирішення багатьох виховних задач.

Таким чином, підсумовуючи вищевикладене можна стверджувати, що С.Т. Шацький та О.А. Захаренко, працюючи творчо і самовіддано у своїх авторських закладах, докладали всіх зусиль, щоб виховати підростаюче покоління всебічно розвиненим, впевненим, бадьорим, самостійним та життєрадісним. Тому використання напрацьованих ними теоретичних та практичних положень організації навчально-виховного процесу неодмінно сприятиме реформуванню у контексті сучасних вимог системи освіти.

Список використаних джерел та література.

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед.. наук України; гол ред.. В.Г. Кремінь. – К.: Юрінком Інтер, 2008.
2. Захаренко О.А. Поради колезі, народжені в школі над Россю. Роздуми педагога. Черкаси. 2005.
3. Захаренко О.А. Слово до нащадків. – К.: СПД Богданова А.М., 2006.
4. Шацкий С. Т. Бодрая жизнь // Избр. пед. соч.: В 2 т. Т.1. – М., Педагогика, 1980.
5. Шацкий С.Т. Педагогические сочинения: В 4 т. Т. 1 / Под ред. И.А. Каирова. - М., Из-во АПН РСФСР, 1968.